

Julkaistavaksi lähettänyt

Rauhantyon Yhteiskomitea
Helsinki.

Salaisen diplomatian ansioluettelosta.

Diplomaattiset asiakirjat ja salaiset sopimukset eri maiden hallitusten välillä ennen maailmansodan syttymistä alkavat vähitellen päästä julkisuuteen paljastaen kaikelle kansalle ja tutkimukselle seikkoja, jotka aikanaan ovat olleet mitä salaisimpia salaisuuksia, usein diplomaattien häikäilemätöntä leikkiä kansojen kohta- loilla. Ranskan hallituksen toimesta on jo kolme vuotta julkaistu maailmansodan alkuhistoriaan liittyviä asiakirjoja. Niistä on hiljattain ilmestynyt kymmenes nide. Siitä näkyy m.m., että myös Ranska suunnitteli Belgian puolueet- tomuden loukkausta siinä tapauksessa, että sota syttyisi Saksan ja Ranskan välillä. Jo 1912 vuoden tammikuussa keskusteltiin tästä mää- räävällä taholla Ranskassa. Ranska oli jo ai- kaisemmin sopinut salaisesti Englannin avusta siltä varalta, että Saksa hyökkäisi Belgiaan.

Ranskan sotilasviranomaisten ehdotusta käyt- tää Belgiaa sotanäyttämönä Ranskan silloinen pääministeri kyllä piti hyvänä, mutta ei ol- lut varma, miten Englanti suhtautuisi sel- laiseen tekoon. Englannin liittolaisuutta ei sopinut vaarantaa ja senvuoksi Ranskan lähetti- läälle Lontoossa annettiin tehtäväksi ottaa selvä, miten Englanti suhtautuisi, jos Ranskan armeija sodan uhatessa marssisi Belgiaan. Belgia oli saanut vihiä suunnitelmasta ja lokakuu- sa 1912 Ranskan lähetti- lä Brysselissä ilmoitti kotimaahansa erään huomatussa asemassa ole- van henkilön Belgiassa sanoneen, että hänen hallituksensa on ollut pakko harkita 6 kuukaut- ta aikaisemmin riittäväksi katsotun solavoim- man uudelleen järjestämistä. Muutamia päiviä myöhemmin sama lähetti- lä ilmoitti Belgian so- taministerin väittäneen Ranskan ja Englannin uhkaavan Belgiaa enemmän kuin Saksa. Ta-

47
pahtumat kehittyivät kuitenkin aikanaan siten, että Saksa kerkesi ennen, mutta ettei Ranska kunnioittanut Belgian puolueettomuutta enem- män kuin Saksakaan osoittaa se, että pääminis- teriä eivät kansainvälisen oikeuden periaatteet saaneet empimään, vaan pelko menettää Eng- lannin kannatuksen.

Julkaisuissa on paljon muita salaisen diplo- matian valonarkoja, likaisia keinoja räikeästi paljastavia asiakirjoja, m.m. Balkanin sodan al- kuhistoriaa valaisevia. Omalaatuisia ajatuksia herättää myös tieto siitä, että Ranskan ulko- ministeri joulukuun 3 päivänä 1912 asetti brit- tiläiselle hallitukselle seuraavan kysymyksen: »Jos Itävalta hyökkää Serbiaa vastaan, jos Venäjä on pakotettu puolustamaan tätä maata, jos Saksa antaa Itävallalle tukea Venäjää vastaan, jos vihdoin Ranskalla on syytä auttaa Venäjää, mitä brittiläinen hallitus silloin tekee?»

Tässä kerrotut esimerkit koskevat lähinnä Ranskan diplomatiaa, mutta salaisen diploma- tian pimeiden keinojen käyttäminen ei tieten- kään ole ollut sen ominaisempaa Ranskalle kuin muille valtioille. Kansojen selän takana valtio- miehet sellaisessakin parlamentaarisisessa maas- sa kuin Englanti omavaltaisesti sitoivat maansa kohtalon salaisilla sopimuksilla. Näin valmis- tettiin salaa sotaliittoja, ja kun toinen puoli tun- si itsensä toista voimakkaammaksi, oli helppo ylenmäärin varustetussa ja alituksen sodanuhan hermostuttamassa Euroopassa sytyttää sota.

Yhä vielä elää salainen diplomatia. Mutta kansanvallan ja yleisen kansalaisvalistuksen kasvaessa joutuu se yhä enemmän päivänvaloon ja menettää tehonsa. Joka tapauksessa merkit- see Kansainliiton julkisuusperiaate suurta edis- tystä, sillä vaikka Kansainliitosta välittämät- tä paljon vehkeillään, ovat Kansainliittoon kuu- luvien valtioiden väliset sopimukset kuitenkin päteviä vain sikäli kuin ne ovat Genèveä rekis- teröidyt.

HELSINGIN
YLIOPISTON
KIRJASTO